UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Cui virtuti opponatur, vtrum, scilicet religioni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

aut promittens ſit Deus. Vnde Iudicum ſexto laudatur a gloſa Gedeon, quando primo explorare uoluit, an eſſet angelus lucis, qui ei apparuit. Et ſimiliter ſi dubitet, an ſit promiſſio abſolute, an ſecũdũ merita ſecundarum cauſarum, quando hoc expedit ſcire. De utroque enim horũ licitum eſt dubitare: & humiliter petere ſignum pro opportuna inſtructione, nullum peccatum eſt.

non tentabo Dominum. Et dictũ F
eſt ei. Nunquid parum eſt uobis moleſtos eſſe hominib⁹, quia moleſti eſtis & Deo meo? ut dicitur Iſa.7. De Abraham autem legitur Gene.15. ꝙ dixit ad Dominum. Vnde ſcire poſſum ꝙ poſſeſſurus ſim eam, ſ. terram repromiſſam a Deo? Similiter etiam Gedeon ſignum a Deo petiit de victoria repromiſſa, ut legitur Iudicium 6. qui tamen ex hoc non reprehenduntur. ergo tentare Deum non eſt peccatum.

Sᴇᴅ ᴄᴏɴᴛʀᴀ eſt, qđ prohi G
betur in lege Dei. Dr̃.n. Deu.6. Nõ tentabis dominum Deum tuum.

Art.præced. Rᴇsᴘᴏɴ. Dicendum, ꝙ ſicut ſupra dictum * eſt, tentare eſt experimentum ſumere, nullus autem experimentum ſumit de eo, de quo eſt certus. Et ideo omnis tentatio ex aliqua ignorantia, uel dubitatione procedit, uel eius qui tentat, ſicut cum quis experimentum de aliqua re ſumit, vt eius qualitatem cognoſcat, ſiue aliorum, ſicut cum quis experimentũ de aliquo ſumit, ut aliis oſtendat, per quem modum Deus dicitur nos tentare. Ignorare autem, vel dubitare de his quę pertinent ad Dei perfectionẽ, eſt peccatum. Vnde manifeſtum eſt, ꝙ tentare Deum ad
hoc, ꝙ ipſe tentans cognoſcat Dei uirtutem, eſt pec H
catum. Si quis autem ad hoc experimentum ſumat eorum, quę ad diuinam perfectionem pertinent, nõ ut ipſe cognoſcat, ſed ut aliis demonſtret, hoc non eſt tentare Deum, cùm ſubſit iuſta neceſſitas, ſeu pia utilitas, & alia quæ ad hoc concurrere debent. Sic.n. Apoſtoli petiuerunt a Domino, ut in nomine Ieſu Chriſti fierent ſigna, ut dicitur Actu.4. ad hoc. ſ. ꝙ virtus Chriſti infidelibus manifeſtaretur.

Aᴅ ᴘʀɪᴍᴠᴍ ergo dicendũ, ꝙ ſolutio decima-
q.87.ar.1. rum erat in lege præcepta, ut ſupra habitum * eſt. Vñ habebat neceſſitatem ex obligatione præcepti, & utilitatem quæ ibi dicitur, ut ſit cibus in domo mea:
unde ſoluendo decimas non tentabant Deũ. Quod I
autem ibidem ſubditur. Et probate me, non eſt intelligendum cauſaliter, quaſi ad hoc ſoluere deberent decimas, ut probarent ſi Deus aperiret eis cataractas cæli: ſed conſecutiue, quia. ſ. ſi decimas ſoluerent, experimento probaturi erant beneficia, quæ eis Deus conferret.

Aᴅ sᴇᴄᴠɴᴅᴠᴍ dicendũ, ꝙ duplex eſt cognitio diuinæ bonitatis, uel uoluntatis: Vna quidem ſpeculatiua: & quantum ad hanc non licet dubitare, nec probare utrum Dei uoluntas ſit bona, uel utrum Deus ſit ſuauis. Alia autem eſt cognitio diuinæ uoluntatis, ſiue bonitatis affectiua, ſiue experimentalis,
dũ quis experitur in ſeipſo guſtũ diuinæ dulcedinis, K
Cap.2.par.1. in fine. & complacentiam diuinæ uoluntatis, ſicut de Ierotheo dicit Dion. 2.c. de * diui.no. ꝙ didicit diuina ex compaſſione ad ipſa: Et hoc mõ mouemur ut probemus Dei uoluntatem, guſtemus eius ſuauitatem.

Aᴅ ᴛᴇʀᴛɪᴠᴍ dicendum, ꝙ Deus uolebat ſignũ dare regi Achaz, non pro ipſo ſolũ, ſed pro toti populi inſtructione: & iõ reprehenditur quaſi impeditor communis boni, & ſalutis, ꝙ ſignum petere nolebat. Nec petendo tentaſſet Deũ, tum qa ex mandato Dei petiiſſet, tũ quia hoc ptinebat ad utilitatem communem: Abraham aũt ſignum petiit ex inſtinctu diuino, & ideo nõ peccauit. Gedeon uero ex debilitate fidei ſignum petiiſſe vr̃, & ideo a peccato non excuſatur, ſicut ibidem gloſſ. dicit. Sicut & Zacharias peccauit, dicens Lucæ 1. ad an[gelum] ... hoc ſciam? Vnde & propter hanc in... punitus fuit. Sciendum tamen quod ... quis ſignum petit a Deo. Vno modo ... dam diuinam poteſtatem, aut ueri... & hoc de ſe pertinet ad Dei tentatione... do, ad hoc quòd inſtruatur, quid ſit ... ctum placitum Deo: & hoc nullo mo... Dei tentationem.

Aʀᴛɪᴄᴠʟᴠs III.

Vtrum tentatio Dei opponatur uirtuti religionis.

AD ᴛᴇʀᴛɪᴠᴍ ſic proceditr. Videtur, ꝙ tentatio Dei nõ opponatur uirtuti religionis. Tẽtatio.n. Dei habet rationẽ peccati ex hoc, ꝙ hõ de Deo dubitat, ut dictũ * ẽ: ſed dubitare de Deo ptinet ad peccatum infidelitatis, qđ opponitur fidei. ergo tentatio Dei magis opponitur fidei quã religioni.

¶ 2 Præt. Eccl.18. dicitur. Ante orationem prępara animam tuã, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deũ. Vbi dicit * gl. interlinearis, qui. ſ. tentans Deum orat qđ docuit: ſed non facit quod iuſſit: ſed hoc ... præſumptionem, quæ opponitur ſpe ... quòd tentatio Dei ſit peccatum oppo...

¶ 3 Prę̃t. Super illud Pſal.77. Et tentaue... cordibus ſuis, dicit * glo. ꝙ tentare Deu[m] ... poſtulare, ut in uerbis ſit ſimplicitas, ... malitia: ſed dolus opponitur uirtuti ... tentatio Dei non opponitur religioni ...

Sᴇᴅ ᴄᴏɴᴛʀᴀ eſt, ꝙ ſicut ex prædict... tur, tentare Deum eſt inordinate poſt... bito modo poſtulare eſt actus religioni... bitum * eſt. ergo tentare Deum eſt pecca... ni oppoſitum.

Rᴇsᴘᴏɴ. Dicendum, quòd ſicut ... ctis * patet, finis religionis eſt, Deo reue... hibere: unde omnia illa quæ directe per... reuerentiam Dei, religioni opponun... ſtum eſt autem, quòd tentare aliquem ad ... tiam eius pertinet. Nullus enim præ... eum, de cuius excellentia certus eſt: ... ſtum eſt, quòd tẽtare Deum eſt pecca... oppoſitum.

Aᴅ ᴘʀɪᴍᴠᴍ ergo dicendum, ꝙ ſic... ctum * eſt, ad religionem pertinet pro... per aliqua ſigna ad diuinam reuerentia... Et ideo ad irreligioſitatem pertinet, ꝙ ... dine fidei homo aliqua faciat, quę ad ... uerentiam pertinent, cuiuſmodi eſt ... & ideo eſt irreligioſitatis ſpecies.

Aᴅ sᴇᴄᴠɴᴅᴠᴍ dicendum, quòd ... te orationem animam ſuam non præpara... tendo ſiquid aduerſum aliquem habet, ... deuotionem ſe non diſponendo, ... in ſe eſt, ut exaudiatur a Deo: & ideo ... terpretatiue tentat Deum. Et quamuis ... di interpretatiua tentatio uideatur ... ptione, ſeu indiſcretione prouenire, ... ſum ad irreuerentiam Dei pertinet, ... ptuoſe, & ſine debita diligentia ſe habere ...

Deum pertinent. dicitur.n.1.Petri 5. Humiliamini ſub potēti manu Dei.& ſecundę ad Timot.2.Solicite cura teipſum probabilē exhibere Deo. Vnde huiuſmodi tētatio, irreligioſitatis ſpecies eſt.

Ad tertium dicēdum, ꝙ in cōparatione ad Deum, qui nouit cordis abſcōdita, non dicitur
B aliquis doloſe poſtulare, ſed per reſpectum ad homines: unde dolus per accidens ſe habet ad tentationem Dei: & propter hoc non oportet, quòd tentatio Dei directe opponatur ueritati.

Articvlvs IIII.

Vtrum tentatio Dei ſit grauius peccatum, quàm ſuperſtitio.

Ad qvartvm ſic proceditur. Videtur, quòd tentatio Dei ſit grauius peccatum quàm ſuperſtitio. Maior.n.pœna ꝑ maiori peccato infertur: ſed grauius eſt punitum in Iudæis peccatum tentationis Dei, quàm peccatum idolatriæ, quod tamen eſt præcipuum inter ſuperſtitiones: quia pro peccato idolatriæ interfecti ſūt ex eis viginti tria millia hominum, vt legitur Exo.32. pro peccato autem tentationis omnes vniuerſaliter in deſerto perierunt, terram promiſſionis non intrantes, ſecundum illud Pſal.94. Tentauerunt me patres veſtri. & poſtea ſubditur, Quib.iuraui in ira mea; ſi introibunt in requiem meam: ergo tentare Deū eſt grauius peccatum, quàm ſuperſtitio.

¶ 2 Præt. Tātò aliquod peccatum vr̄ eſſe grauius, quātò magis virtuti opponit̄: ſed irreligioſitas, cuius ſpecies eſt tentatio Dei, magis opponitur virtuti religionis, q̃ ſuperſtitio, quæ hēt aliquam ſimilitudinē cū ipſa: ergo tentatio Dei eſt grauius peccatū, q̃ ſuperſtitio.

¶ 3 Pręt. Maius peccatum vr̄ eſſe irreuerenter ſe hr̄e ad parentes, q̃ reuerentiam parentibus debitam alijs exhibere: ſed Deus eſt honorandus a nobis ſicut omnium pater, vt dicitur Malach.1. ergo maius peccatum eſſe videtur tētatio Dei, per quam irreuerēter nos habemꝰ ad Deum, quàm idolatria, per quam reuerentia Deo debita, exhibetur creaturę.

Sed contra eſt, quod ſuper illud Deut.17. Cùm reperti fuerint apud te, &c. dicit * gl. Lex errorē, & idolatriam maxime deteſtatur. Maximum enim eſt ſcelus honorē creatoris impendere creaturę.

Respon. Dicendum, quod in peccatis quæ religioni aduerſantur, tantò aliquod grauius eſt, quātò magis diuinę reuerentiæ aduer
B ſatur: cui quidem minus aduerſatur, quòd aliquis de diuina excellentia dubitet, quàm ꝙ contrariū per certitudinem ſentiat. Sicut.n. magis eſt infidelis, qui in errore confirmatus eſt, quàm qui de ueritate fidei dubitat: ita etiam magis contra Dei reuerentiam agit, qui ſuo facto proteſtatur errorē contra diuinam excellentiam, q̃ qui proteſtatur dubitationem. Superſtitioſus autem proteſtatur errorem, ut ex dictis patet. Ille autē qui tētat Deum uerbis, uel factis,
C proteſtatur dubitationem de diuina excellētia, ut dictū * eſt. Et iō grauius eſt peccatum ſuperſtitionis, q̃ peccatum tentationis Dei.

Ad primvm ergo dicendū, ꝙ peccatum idolatriæ non fuit punitum illa pœna, quaſi ſufficiēti: ſed in poſterum pro illo peccato grauior pœna reſeruabatur. Dicitur enim Exodi.32. Ego autem in die ultionis uiſitabo hoc peccatum eorum.

Ad II. dicendum, quòd ſu
D perſtitio habet ſimilitudinem cū religione, quantum ad materialē actum, quem exhibet, ſicut religio: ſed quantum ad finem, plus contrariatur ei, quā tentatio Dei, quia plus pertinet ad diuinam irreuerentiam, ut dictum * eſt.

Ad tertivm dicēdum, ꝙ de ratione diuinę excellentię eſt, quòd ſit ſingularis, & incommunicabilis: & ideo idem eſt contra diuinam reuerētiam agere aliqd, & diuinam reuerentiam alteri cō
E municare Non eſt autem ſimilis ratio de honore parentum, qui pōt ſine culpa, aliis cōmunicari.

Qvaestio XCVIII.

De Periurio, in quatuor articulos diuiſa.

Deinde conſiderandum eſt de periurio.

Et circa hoc quęruntur quatuor.

¶ Primò, Vtrum falſitas requiratur ad periurium.

¶ Secundò, vtrum periurium ſit ſemper peccatum.

¶ Tertiò, vtrū ſit peccatū mortale.

¶ Super quæſt. nonageſimaſeptima articulum quartum.

In articulo quarto, tertio, & ſecundo, ſimul dubium occurrit, An tentare Deum ſit ſemper peccatum mortale. Et eſt ratio dubij, quia in articulo tertio ponitur, quòd tentare Deum eſt contra diuinā excellētiam, & in art.4. comparatur ſecundū grauitatem idolatrię. Conſtat autē ꝙ hæc non dicuntur de peccatis venialibus: ergo eſt ſemper peccatum mortale. Ex alia parte obſtat, quia Zacharias pater Ioannis Baptiſtæ peccauit tentando Deum, & tamen non mortaliter. Et ſimiliter Gedeon, vt in litera dicitur, peccauit petendo ſignum in vellere, & tamē tunc eſt exauditus, & in catalogo ſanctorum ponitur ad Hebr.11.

¶ Ad hoc dicitur, ꝙ tentare Deum ex ſuo genere eſt peccatum mortale, quoniam cōtrariatur diuinæ excellentiæ, & ex illius dubitatione procedit, vt in litera dicitur. Propter imperfectionem tamen actus pluries interuenit aliqualis Dei tentatio abſque mortali peccato: ſicut etiam in quolibet genere peccati inuenitur aliquid veniale propter imperfectionem actus. Vnde Zacharias, licet peccauerit petendo ſignum, non niſi venialiter tamen peccauit, vt etiam pœna temporalis cum amplitudine Spiritusſancti cōpleta pœna teſtatur: & peccatum eiꝰ fuit, quia non credidit verbis Angeli. Videns quippe Angelum, & audiens exauditam orationem ſuā pro ſalute populi, ac prope eſſe ſaluatorem Meſſiam, ita quòd ex eo, & vxore naſciturus erat ꝑcurſor eius, vt Helias, cùm ſciret ipſe ſacerdos ex ſcriptura tēpus Meſſiæ adeſſe, non plene credidit ſe generaturum præcurſorem. Itaque motus ex cauſis ſecundis, ſcilicet ex naturali impoſſibilitate generationis ex ſene & ſterili etiam in ſenectute, non plene credidit iſta annuntiari a Deo per Angelū ſanctū, quamuis opinaretur, ꝙ ille eſſet Angelus ſanctus. Et propter hāc fidei
A debilitatem petebat ſignum ut firmiter adhæreret, ſine qua firma adhæſione non credimus proprie loquendo. In cuius ſignum Angelus ſtatim reſpondit, Ego ſum Gabriel, & miſſus ſum &c. Hæc autem infirmitas fidei non fuit de potentia, neque de excellentia, neque de prouidentia diuina, neque de ueritate diuini dicti, ſed de nuntio Dei, ſuper ſua tamen: quia ex circunſtantiis, & dictis, & quia nihil ei mādabatur agendū cum aliquo periculo, debebat firmare iudicium ſuum, quo ſibi uidebatur nuntiꝰ Dei eſſe, & conſequēter credere omnia futura: & ideo fuit uenialis. Gedeon uerò a quibuſdam excuſatur tamquam ex familiaritate diuina petierit illa duo ſigna in uellere. Et poſſet forte excuſari, quòd pro ampliori Dei gloria manifeſtanda exercitui, cùm eſſet nouus dux, non exploratiue, ſed deprecatiue cum humilitate pro maiori ſua gloria Deus hæc ſigna propalanda faceret. Ar.1.& 2. Si tamen uerbis ſolis literæ ſtandum eſt, ubi non allegatur cauſa ulla, niſi conditionalis de uictoria, cuius prius certificationem per Angelum habuerat, cum authore dicendum uidetur, ꝙ non excuſatur a peccato: ueniale tamen illud puto fuiſſe, quia per modum humilis deprecationis infirmitatem fidei ſuæ adiuuandam petiit conſolatione ſignorum, licet crederet, quod prius didicerat ab Angelo. Quaſi fuerit tunc Gedeon diſpoſitus eo modo, quo In corp. ar. fideles firmiter perſiſtentes in fide, ſunt diſpoſiti quando tētantur intrinſecus de fide. Ita quod imperfectio actus, quaſi uacillandi, ex quo proceſſit humilis ſupplicatio, infra uenialiū latitudinem retinuit actum tentationis. Et per hæc patet reſponſio ad obiecta.

¶ Super quæſt. nonageſimoctaua articulum primum.

In ar.1.q.98. dubiū occurrit, de eo qđ dicitur in corpore. Finis iuramenti eſt confirmatio dicti humani. Videtur enim hoc aduerſari primò ueritati: quia actus latrię, ut eſt iuramentum, non ordinatur